

Drago Ščernjavič
Državni svetnik

Ljubljana, 31. 5. 2013

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE
Gospod MITJA BERVAR, predsednik

ZADEVA: Pobuda za pripravo sprememb in dopolnitev Zakona o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti

Zakona o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti je bil sprejet v Državnem zboru RS 4. 3. 2010. Na podlagi 5. odstavka 4. člena je vlada izdala Uredbo o določitvi najvišjih razmerij za določitev osnovnih plačil ter višin spremenljivih prejemkov. O tem, kako se zakon in uredba izvajata v praksi v 100 podjetjih v okviru Slovenskega državnega holdinga ni analize. Glede na stanje krize in recesije, ter prekomerne zadolženosti je nujno potrebno na novo določiti razmerja med najvišjo in najnižjo plačo in drugimi prejemki poslovnih oseb v družbah v razmerju do ostalih zaposlenih, ki so plačani po kolektivnih pogodbah, pravilnikih in drugih aktih. Določiti je potrebno zgornje dovoljene višine prejemkov članov organov nadzora, članov uprav, izvršnih direktorjev, poslovodij ter prokuristov v teh družbah. Osnovna dilema, ki se pojavlja in jo je potrebno razrešiti je, kako zamejiti razmerja med najnižjim in najvišjim prejemkom glede na stanje v družbi in dosežene rezultate. Določene anomalije, ki se pojavljajo bo potrebno razrešiti in zamejiti s pripravo in dopolnitvijo ter spremembami zakona, z namenom porazdelitve krize in bremen ter lažjega in učinkovitejšega nadzora nad izvajanjem zakona.

Cilj pobude in predloga je, da se razreši temeljna dilema razmerja med najnižjo in najvišjo plačo in drugimi prejemki.

V današnjih okoliščinah in razmerah krize in recesije ugotavljamo, da je nujno potrebno spremeniti Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti. Predlagamo in zahtevamo, da se jasno uzakoni največje dopustno razmerje med najnižjo in najvišjo plačo v podjetju in opredeli možna višina drugih prejemkov, nagrad, zavarovalnih premij, drugih bonitet, odpravnin, povračil stroškov. Podatki opozarjajo na nesorazmerja, ki so nesprejemljiva glede na plače in druge prejemke delavcev v podjetjih.

Nesprejemljivo je, da se ne razpolaga z natančno analizo stanja o prejemkih plač članov organov vodenja in nadzora. Statistični urad Republike Slovenije ne razpolaga s podatki, kolikšno je dejansko povprečno razmerje v slovenskih podjetjih. Točnih podatkov nimajo, zato predlagamo, da ministrstvo organizira na podlagi gradiv za skupščine delniških družb analitično obdelavo zahtevanih podatkov, ne samo za maso, ampak konkretno po članih uprave in ostalih, ki imajo sklenjene individualne pogodbe. Statistični urad RS sicer ugotavlja s pomočjo individualnih podatkov za dohodnino za leto 2011, da je razmerje med najvišjo in najnižjo plačo 1 : 106, če se upoštevajo podatki o vseh zaposlenih.

Če se upoštevajo podatki znotraj posameznih podjetij, pa je največja razlika 1 : 86, o čemer poročajo tudi mediji. O povprečju pa je zelo težko govoriti, saj je ogromno podjetij, ki imajo samo enega zaposlenega, kar pomeni, da razlike med najvišjo in najnižjo plačo ni. Razmerje 1 : 2 je v 14 odstotkih podjetij, 1 : 3 v 5,6 odstotka podjetij, 0,1 odstotka podjetij pa ima razmerje med najnižjo in najvišjo plačo 1 : 18.

Podatki Ajpes kažejo, da je število zaposlenih po individualnih pogodbah 23.401 in kakšno je razmerje med povprečno plačo po KP in poprečno plačo po IP, vendar so ti podatki za spremembo ne samo navedenega zakona zavajajoči. Od vseh izplačanih plač po IP je potrebno izločiti prejemke tistih, ki so predsedniki in člani uprave, izvršni direktorji, poslovodje in prokuristi v vseh družbah, posebej za tiste, ki so posredno ali neposredno v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZPPOGD – cca. 100 podjetij v Slovenskem državnem holdingu) in druge družbe. Takšno raziskavo plač in vseh prejemkov lahko naroči Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo pri Ajpes, ki prejema iz računovodskih služb te podatke.

Prav tako se je potrebno opredeliti in omejiti članstvo v nadzornih svetih, in sicer prepovedati, da je lahko direktor član nadzornih svetov v hčerinski družbi in raznih podjetjih. Na trgu je dovolj strokovnega, odgovornega kadra za članstvo v nadzornih svetih.

Predlagamo, da se jasno opredeli razmerje med najnižjo in najvišjo plačo v 3. točki 4. člena, Zakona o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti. Najvišja plača je lahko do višine plače predsednika vlade. Variabilni del plače pa naj bo odvisen od pogojev in rezultatov poslovanja in tudi omejen. Prav tako je potrebno v tem členu navedenega zakona omejiti pravico do odpravnine, ki se lahko določi največ v višini dvakratnika osnovne mesečne plače direktorja.

Predlagamo naslednje konkretne predloge:

4. člen

(pogodba direktorja)

(1) Člani organov nadzora morajo pri sklenitvi pogodbe z direktorjem glede prejemkov in odpravnin upoštevati ta pravila:

- prejemke direktorja na podlagi pogodbe lahko sestavljata osnovno plačilo in spremenljivi prejemek. Če je slednji v pogodbi predviden, mora biti določeno tudi njegovo najvišje možno plačilo ne glede na merila za izračun spremenljivega prejemka;
- spremenljivi prejemek mora biti odvisen od vnaprej določenih in merljivih meril uspešnosti (obseg poslovanja, povečanje števila zaposlenih, ustvarjanje dodane in tržne vrednosti, širitev poslovanja na tuje trge, primerjava poslovanja s konkurenčnimi družbami ipd.);
- merila uspešnosti morajo vsebovati tudi posebna merila kakovosti za razvoj družbene odgovornosti družbe (odgovornost do zaposlenih, potrošnikov, lokalne skupnosti, varstva okolja itd.);
- spremenljivi prejemek se določi s sklepom organa nadzora na koncu vsakega poslovnega leta. Izplačilo 50 odstotkov tega prejemka se odloži najmanj za dve leti (v nadaljnjem besedilu: obdobje odloga izplačila). Če direktorju mandat poteče pred potekom obdobja odloga izplačila, je upravičen do izplačila 50 odstotkov spremenljivega prejemka že ob izteku

mandata. Če je bil direktor manj kot dve leti, mu 50 odstotkov spremenljivega prejemka ne pripada;

- plačilo direktorjev z delnicami ali s sodelovanjem v delniških shemah in opcijah ni dovoljeno, razen v primeru iz naslednjega odstavka tega člena;
- udeležba direktorjev pri dobičku družbe ni dovoljena, razen če zakon, ki ureja udeležbo delavcev pri dobičku, določa drugače;
- odpravnina, poleg primerov, določenih v zakonu, ki ureja gospodarske družbe, ne more biti izplačana, če se direktor po prekinitvi pogodbe ponovno zaposli v družbi.

(2) V skladu s pravili iz četrte alineje prejšnjega odstavka se lahko direktorju delniške družbe, s katere delnicami se trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev, 50-odstotni spremenljivi prejemek izplača v obliki delnic. Število delnic, ki pripadajo direktorju, se določi na koncu vsakega poslovnega leta po zadnji tržni ceni. Kot zadnja tržna cena se šteje povprečna cena delnic, dosežena pri poslovanju s temi delnicami na organiziranem trgu v zadnjih šestih mesecih pred dnevom sprejetja sklepa organa nadzora o višini sprejemljivega prejemka. Delnice se vpišejo na ime direktorja v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev najpozneje v enem mesecu po poteku obdobja odloga izplačila.

(3) Pri določitvi višine osnovnega plačila, spremenljivega prejemka in odpravnine veljajo te omejitve:

- vsi dodatki (dodatek za delovno dobo ipd.) so že vključeni v osnovno plačilo;
- osnovno plačilo se določi v razmerju **največ 1 : 4** s povprečno bruto plačo, izplačano v družbah v skupini ali v družbi, če ni skupine, v preteklem poslovnem letu;
- spremenljivi prejemek lahko znaša največ 30 odstotkov izplačanih osnovnih plačil direktorja v poslovnem letu;
- pravica do odpravnine se lahko določi v višini največ ~~šestkratnega~~ **dvakratnega** osnovnega mesečnega plačila direktorja.

(4) Pogodba mora vsebovati določilo, po katerem se zahteva vrnitev spremenljivega prejemka, če so izpolnjeni pogoji, ki jih za vrnitev nagrade za poslovno uspešnost ali dela te nagrade določa zakon, ki ureja gospodarske družbe.

(5) Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) z uredbo določi razmerje iz druge alineje tretjega odstavka tega člena, pri čemer lahko določi različna razmerja za družbe različne velikosti ali za posamezne dejavnosti **vendar največ v razmerju 1 : 4**. Vlada z uredbo lahko za posamezne dejavnosti določi tudi nižji odstotek spremenljivega prejemka, kot ga določa tretja alineja tretjega odstavka tega člena

Državni svetnik
Drago Ščernjavič, l. r.